

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Prop. 120 L

(2022–2023)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i lov om Statens pensjonskasse
og enkelte andre lover (opphevelse av
minstegrensen for rett til medlemskap)

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold	5	6.2.6	Samordning av tjenestepensjon fra bruttoordningen med folketrygden	15
2	Bakgrunnen for lovforslaget	6	6.2.7	Utbetaling av små beløp	15
3	Høringen	7	6.2.8	Inntektskrav	16
4	Gjeldende rett	9	6.2.9	Virkningstidspunkt	16
4.1	Innledning	9	6.2.10	Pensjonsordning for oppdrags- taker i statlig beredskapshjem eller spesialisert fosterhjem	16
4.2	Statens pensjonskasse	9	6.2.11	Operapensjonsloven	16
4.3	Pensjonsordningen for apotekvirksomhet mv.	9	6.3	Departementets vurderinger	17
4.4	Pensjonsordningen for sykepleiere	9	6.3.1	Harmonisering og forenkling av regelverk	17
4.5	Pensjonsordningen for oppdrags- taker i statlig beredskapshjem eller spesialisert fosterhjem	10	6.3.2	Støtter pensjonsreformens mål	17
4.6	Pensjonsordningen for ballettdansere, sangsolister og korsangere ved Den Norske Opera & Ballett	10	6.3.3	Likestillingsmessige konsekvenser	17
5	Antall med stillingsandel under dagens minstegrense	12	6.3.4	Kombinasjon av pensjonsuttak og lav stillingsandel	18
5.1	Innledning	12	6.3.5	Samordning av tjenestepensjon fra bruttoordningen og folketrygden	19
5.2	Statens pensjonskasse	12	6.3.6	Utbetaling av små beløp	20
5.3	Pensjonsordningen for apotekvirksomhet mv.	12	6.3.7	Inntektskrav	20
5.4	Pensjonsordningen for sykepleiere	12	6.3.8	Virkningstidspunkt	21
5.5	Pensjonsordningen for oppdrags- taker i statlig beredskapshjem eller spesialisert fosterhjem	13	6.3.9	Pensjonsordning for oppdrags- taker i statlig beredskapshjem eller spesialisert fosterhjem	21
5.6	Pensjonsordningen for ballettdansere, sangsolister og korsangere ved Den Norske Opera & Ballett	13	6.3.10	Operapensjonsloven	21
6	Forslag om å fjerne minstegrensen for rett til medlemskap	14	6.3.11	Om forholdet til AFP	22
6.1	Høringsforslag	14	6.4	Departementets forslag	22
6.2	Høringsinstansenes syn	14	7	Økonomiske og administrative konsekvenser. Likestillings- messige konsekvenser.	
6.2.1	Innledning	14		Ikrafttredelse	24
6.2.2	Harmonisering og forenkling av regelverk	14	7.1	Innledning	24
6.2.3	Støtter pensjonsreformens mål	14	7.2	Økonomiske konsekvenser	24
6.2.4	Likestillingsmessige konsekvenser	15	7.3	Konsekvenser for den enkelte	26
6.2.5	Kombinasjon av pensjonsuttak og lav stillingsandel	15	7.4	Administrative konsekvenser	26
			7.5	Likestillingsmessige konsekvenser	26
			7.6	Ikrafttredelse	26
			8	Merknader til de enkelte bestemmelsene	27
				Forslag til lov om endringer i lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (opphøvelse av minstegrensen for rett til medlemskap)	29

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Prop. 120 L

(2022–2023)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (opphevelse av minstegrensen for rett til medlemskap)

*Tilråding fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet 26. mai 2023,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Støre)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Arbeids- og inkluderingsdepartementet legger i denne proposisjonen fram forslag til endringer i lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse, lov 26. juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. og lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere. I dag er minstegrensen for rett til medlemskap i Statens pensjonskasse, i apotekordningen og sykepleierordningen at arbeidstiden utgjør 20 prosent eller mer av full stilling. Departementet foreslår at denne minstegrensen for rett til medlemskap i de tre pensjonsordningene oppheves.

Videre foreslår departementet at minstegrensen for rett til medlemskap i lov 12. februar 2010 nr. 4 om pensjonsordning for oppdragstaker i statlig beredskapshjem eller spesialisert fosterhjem oppheves. I dag er det et krav om at godtgjørelsen skal utgjøre 20 prosent eller mer av godtgjørelse for et heltidsoppdrag. Det foreslås også en opphevelse av bestemmelsen om at oppdragstaker som utfører annet arbeid mister retten til medlemskap i pensjonsordningen.

2 Bakgrunnen for lovforslaget

Tidligere var minstegrensen for rett til medlemskap både i privat og offentlig tjenstepensjonsordning 20 prosent eller mer av full stilling. Finansdepartementet satte 24. juni 2019 ned en arbeidsgruppe med deltakelse fra arbeidslivets parter for å utrede hvordan et krav om pensjonsopptjening fra første krone i private innskuddspensjonsordninger kunne utformes. Arbeidsgruppen skulle også utrede om det burde innføres krav om medlemskap i private tjenstepensjonsordninger for ansatte under 20 år og ansatte med stillingsandel under 20 prosent. Som en del av sin utredning, vurderte arbeidsgruppen både et alternativ hvor minstegrensen ble redusert til 10 prosent av full stilling og et alternativ hvor kravet til stillingsandel ble fjernet fullstendig.

I Prop. 223 L (2020–2021) ble det foreslått at pensjonsopptjeningen skulle gis fra første krone og første dag etter lov om obligatorisk tjenstepensjon. Stortinget vedtok 22. desember 2021 at det fra 1. januar 2022 skulle gis opptjening fra første krone og første dag i private tjenstepensjonsordninger, jf. Lovvedtak 22 (2021–2022). Foretak som hadde pensjonsordning etter foretakspensjonsloven, innskuddspensjonsloven eller tjenstepensjonsloven, fikk frist til 30. juni 2022 med å tilpasse pensjonsordningen etter de nye reglene. Det innebærer at med virkning fra 1. juli 2022, er

minstekravet til årlig innskudd på 2 prosent av lønn mellom 0 og 12 G. Fra samme dato er nedre aldersgrense for hvem som skal omfattes flyttet fra 20 år til 13 år, tilsvarende som i folketrygden. Også arbeidstakere med lavere stillingsandel enn 20 prosent skal omfattes av tjenstepensjonsordningen, noe det ikke var krav om før lovendringen. Alle ansatte skal meldes inn i ordningen når lønnsinntekten overstiger grensen for rapporteringspliktig lønn til skattemyndighetene via a-ordningen. Virksomhetene kan velge å ikke ha en minstegrense for lønn, eller ha en lavere grense enn grensen i a-ordningen.

I kommunale tjenstepensjonsordninger er også grensen for innmelding fjernet. Tjenstepensjonsordningene for kommuner og fylkeskommuner er tariffestet, og det er opp til partene å avtale regler for kommunal tjenstepensjon. Alle stillingsforhold i KS sitt tariffområde innrapporteres fra første arbeidede time til pensjonsleverandørene. Slik har det vært siden 21. juni 2013. I Oslo kommunes pensjonsordning ble den nedre stillingsgrensen på 20 prosent for innmelding i ordningen opphevet fra 1. januar 2021. Kommunal Landspensjonskasse (KLP) fjernet nedre grense for innmelding i vedtektene gjeldende fra 1. januar 2023.

3 Høringen

Arbeids- og inkluderingsdepartementet sendte den 1. juli 2022 på høring et forslag om å fjerne minstegrensen for rett til medlemskap i Statens pensjonskasse, pensjonsordningen for apotekvirksomhet og pensjonsordningen for sykepleiere. Inn under retten til medlemskap i Statens pensjonskasse faller også oppdragstaker i statlig beredskapshjem eller spesialisert fosterhjem. Høringsfristen var 30. september 2022. I høringsbrevet ble det foreslått å oppheve minstegrensen for rett til medlemskap i de ovennevnte pensjonsordningene. Oppheving av minstegrensen i de lovfestede offentlige tjenstepensjonsordningene innebærer at det blir gitt rett til medlemskap for stillingsandeler under 20 prosent av full stilling. Høringsnotatet ble offentliggjort på departementets hjemmesider, og var med det allment tilgjengelig. Høringsbrevet ble sendt til følgende instanser:

Departementene

Arbeids- og velferdsdirektoratet
 Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet
 Finanstilsynet
 Forbrukerombudet
 Forbrukerrådet
 Konkurransetilsynet
 Likestillings- og diskrimineringsombudet
 Pensjonsordningen for apotekvirksomhet
 Pensjonsordningen for sykepleiere
 Pensjonstrygden for fiskere
 Pensjonstrygden for sjømenn (nå Maritim pensjonskasse)
 Regelrådet
 Skattedirektoratet
 Statens pensjonskasse
 Statens seniorråd
 Statistisk sentralbyrå
 Trygderetten
 Oslo kommune

Den Norske Opera & Ballett

Akademikerne
 Arbeidsgiverforeningen Spekter

Den Norske Aktuarforening
 Fellesforeningen for AFP
 Finans Norge
 Forsvar offentlig pensjon
 Forsvarets seniorforbund
 Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon
 Gabler
 Hovedorganisasjonen Virke
 Kommunal Landspensjonskasse (KLP)
 KS – Kommunesektorens organisasjon
 Landsforbundet for offentlige pensjonister
 Landsorganisasjonen i Norge (LO)
 LO Kommune
 LO Stat
 NITO
 Norsk Fosterhjemsforening
 Norsk Pensjon AS
 Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)
 Oslo Pensjonsforsikring AS
 Pensjonistforbundet
 Pensjonskasseforeningen
 Pensjonskontoret
 Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner (SAFO)
 Samfunnsbedriftene
 Senior Norge
 Seniorenes Fellesorganisasjon
 Senter for seniorpolitikk
 Uføres Landsorganisasjon
 Unio
 Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS)

Følgende instanser har hatt realitetsmerknader til forslagene:

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet
 Statens pensjonskasse

Den Norske Opera & Ballett

Akademikerne
 Arbeidsgiverforeningen Spekter
 AVYO i Delta
 Creo
 Den Norske Aktuarforening
 Forsvarets seniorforbund

Hovedorganisasjonen Virke
Kommunal Landspensjonskasse (KLP)
KS – Kommunesektorens organisasjon
Landsorganisasjonen i Norge (LO)
LO Stat
NITO
Oslo Pensjonsforsikring AS
Parat
Pensjonistforbundet
Pensjonskasseforeningen
Samfunnsbedriftene
Unio
Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS)

Til sammen har 22 instanser og to privatpersoner avgitt realitetsmerknader til høringsnotatet.

Disse høringsinstansene hadde ikke merknader til forslagene:

Departementene

Arbeids- og velferdsdirektoratet
Finanstilsynet
Forbrukerombudet
Forbrukerrådet
Konkurransetilsynet
Likestillings- og diskrimineringsombudet
Pensjonsordningen for apotekvirksomhet
Pensjonsordningen for sykepleiere
Pensjonstrygden for fiskere

Pensjonstrygden for sjømenn (nå Maritim pensjonskasse)
Regelrådet
Skattedirektoratet
Statens seniorråd
Statistisk sentralbyrå
Trygderetten
Oslo kommune

Arbeidsgiverforeningen Spekter
Fellesforeningen for AFP
Finans Norge
Forsvar offentlig pensjon
Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon
Gabler
Landsforbundet for offentlige pensjonister
LO Kommune
Norsk Fosterhjemsforening
Norsk Pensjon AS
Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)
Pensjonskontoret
Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner (SAFO)
Senior Norge
Seniorennes Fellesorganisasjon
Senter for seniorpolitikk
Uføres Landsorganisasjon

Det er redegjort for høringsinstansenes merknader under punkt 6.2.

4 Gjeldende rett

4.1 Innledning

Statens pensjonskasse, pensjonsordningen for sykepleiere og pensjonsordningen for apotekvirksomhet yter alders-, uføre-, ektefelle- og barnepensjon. Pensjonsordningene utbetaler også avtalefestet pensjon (AFP). Lov om pensjonsordning for ballettdansere, sangsolister og korsangere ved Den Norske Opera & Ballett og lov om pensjonsordning for oppdragstaker i statlig beredskaps hjem eller spesialisert fosterhjem gir rett til medlemskap i Statens pensjonskasse, men med enkelte særskilte vilkår.

4.2 Statens pensjonskasse

Lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse omfatter arbeidstakere tilsatt i statens tjeneste og enkelte andre stillingsgrupper som er særskilt innlemmet, herunder lærere. Det framgår av lovens § 5 at vilkåret for medlemskap er at arbeidstiden utgjør 20 prosent eller mer av full stilling. Videre framgår det at arbeidstaker med flere stillinger er medlem av Statens pensjonskasse når stillingene til sammen fyller vilkåret om at arbeidstiden utgjør 20 prosent eller mer av full stilling. Dette gjelder uavhengig av om stillingene er hos samme eller forskjellige arbeidsgivere. Det framgår også av § 16 i loven at medlemmene betaler et pensjonsinnskudd på to prosent av pensjonsgrunnlaget.

Etter § 5 første ledd tredje punktum framgår det at arbeidstakere som mottar løpende alderspensjon, midlertidig uførepensjon eller uførepensjon fra Pensjonskassen, er medlem også når arbeidstiden er kortere enn 20 prosent av full stilling.

For å kunne være medlem av Pensjonskassen, må som hovedregel arbeidstakeren samtidig være medlem i folketrygden etter folketrygdloven kapittel 2 og betale folketrygdavgift for de samme inntektene som ligger til grunn for pensjonsopptjening i Pensjonskassen, jf. lovens § 6.

Statens pensjonskasse og kommunale pensjonsleverandører har avtalt særskilte innrappor-

teringsrutiner for tilfeller der en arbeidstaker har flere stillingsforhold hos én arbeidsgiver, men hvor stillingene er tilknyttet både Statens pensjonskasse og kommunale tjenstepensjonsordninger. I slike tilfeller skal stillingene innrapporteres til én av ordningene, også i tilfeller der en eller flere av stillingene er under minstegrensen. Disse retningslinjene for innrapportering er omtalt på spk.no.

4.3 Pensjonsordningen for apotekvirksomhet mv.

Lov 26. juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. omfatter apotekere og arbeidstakere ved apotek med en arbeidstid som utgjør 20 prosent eller mer av full stilling, jf. § 1 første ledd. I tillegg er enkelte andre stillingsgrupper særskilt innlemmet i pensjonsordningen, jf. § 1 tredje ledd. Av § 1 andre ledd framgår det at arbeidstakere med flere stillinger som omfattes av pensjonsordningen, skal være medlem når stillingene til sammen fyller vilkåret om at arbeidstiden utgjør 20 prosent eller mer av full stilling. Medlemmer i pensjonsordningen for apotekvirksomhet trekkes pensjonsinnskudd tilsvarende 3,4 prosent av lønn uten AFP, og 3,9 prosent med AFP.

For å kunne være medlem av pensjonsordningen, må som hovedregel arbeidstakeren samtidig være medlem i folketrygden etter folketrygdloven kapittel 2 og betale folketrygdavgift for de samme inntektene som ligger til grunn for pensjonsopptjening i pensjonsordningen, jf. § 1 fjerde ledd.

Pensjonsordningen administreres gjennom Statens pensjonskasse.

4.4 Pensjonsordningen for sykepleiere

Lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere omfatter offentlig godkjente sykepleiere som er ansatt i privat, fylkeskommunal eller statlig virksomhet omfattet av spesialisthelsetjenesteloven og helseforetaksloven, jf. § 1

første ledd. Pensjonsordningen for sykepleiere omfatter etter denne bestemmelsen blant annet ansatte ved sykehus, sykestue, fødehjem, spesialsykehjem, sykehotell, medisinsk laboratorium, røntgeninstitut, privat forpleiningssted, opptreningsinstitusjon, daginstitusjon, privatpraktiserende legespesialist, privatpraktiserende psykolog, virksomhet som yter ambulansetjeneste og virksomhet som yter medisinsk nødmeldetjeneste.

Av § 1 andre ledd framgår det at offentlig godkjente sykepleiere ansatt i stilling knyttet til helse- og omsorgstjenesten i henhold til helse- og omsorgstjenesteloven skal være medlemmer i pensjonsordningen for sykepleiere. Herunder omfattes blant annet ansatte ved privat sykehjem eller i privat omsorgsbolig, hvor eier har inngått avtale med kommune om utgiftsgodtgjøring, allmennpraktiserende lege med fastlegeavtale og privatpraktiserende fysioterapeut med avtale om driftstilskudd fra kommune.

Etter § 3 første ledd bokstav a er vilkåret for medlemskap at arbeidstiden utgjør 20 prosent eller mer av full stilling. Videre framgår det av bestemmelsen at sykepleiere med flere stillinger omfattet av pensjonsordningen skal være medlem når stillingene til sammen fyller vilkåret om at arbeidstiden utgjør 20 prosent eller mer av full stilling. Etter § 3 første ledd bokstav b er sykepleier som gjør tjeneste på pensjonistvilkår unntatt fra medlemskap.

For å kunne være medlem av pensjonsordningen, må som hovedregel arbeidstakeren samtidig være medlem i folketrygden etter folketrygdloven kapittel 2 og betale folketrygdavgift for de samme inntektene som ligger til grunn for pensjonsopptjening i pensjonsordningen, jf. § 1 fjerde ledd. Sykepleiere som omfattes av loven skal betale innskudd med to prosent av den faste lønn (regulativlønn), medregnet opptjente alderstillegg, jf. § 27 i loven.

Pensjonsordningen har eget styre, og administreres av KLP.

4.5 Pensjonsordningen for oppdragstaker i statlig beredskapshjem eller spesialisert fosterhjem

---

Lov 12. februar 2010 nr. 4 om pensjonsordning for oppdragstaker i statlig beredskapshjem eller spesialisert fosterhjem omfatter oppdragstaker som har inngått oppdragskontrakt med staten som oppdragsgiver, jf. § 1 første ledd. Loven gjelder for

oppdragstaker som mottar godtgjørelse som utgjør 20 prosent eller mer av godtgjørelse for et heltidsoppdrag, jf. § 1 andre ledd.

Oppdragstakeren har i utgangspunktet de samme rettigheter og plikter som et medlem av Statens pensjonskasse. Videre har oppdragsgiveren samme rettigheter og plikter som arbeidsgiver i lov om Statens pensjonskasse, blant annet plikten til å innbetale arbeidsgiverandelen. Pensjonsordningen administreres gjennom Statens pensjonskasse.

Minstegrensen for rett til medlemskap i pensjonsordningen ble opprinnelig satt ut fra daværende minstegrense i lov om Statens pensjonskasse. Med virkning fra 1. juli 2019 ble dagens minstegrense fastsatt. I merknaden til endringen i minstegrensen ble det i Prop. 75 L (2018–2019) anført at forslaget innebar at «minstegrensen for rett til medlemskap i ordningen harmoniseres med minstegrensen på 20 prosent etter lov om Statens pensjonskasse».

Det er få statlige beredskapshjem eller spesialiserte fosterhjem med deltidsoppdrag. Det er særlig i tilfeller hvor en oppdragstaker har heltidsoppdrag som familiehjem, og hvor oppdragstakers ektefelle/partner eller andre i hjemmet frikjøpes for en kortere periode. Det kan også være tilfeller hvor to ektefeller deler på et oppdrag.

4.6 Pensjonsordningen for ballettdansere, sangsolister og korsangere ved Den Norske Opera & Ballett

---

Etter lov 21. august 1998 nr. 65 om pensjonsordning for ballettdansere, sangsolister og korsangere ved Den Norske Opera & Ballett er forannevnte yrkesgrupper medlem i Statens pensjonskasse, med de rettigheter og de plikter som følger av lov om Statens pensjonskasse, men med de unntakene som følger av loven, jf. § 2 første ledd.

Loven gjelder for den som er fast ansatt, eller midlertidig ansatt for minst ett år, og som arbeider minst 50 prosent av arbeidstiden i en hel stilling, jf. § 2 andre ledd.

Det er særskilte regler for aldersgrenser og pensjonsalder i § 3. Aldersgrensen er det tidspunktet når ansettelse opphører uten oppsigelse. For ballettdansere er denne grensen lik utgangen av den sesongen når vedkommende fyller 41 år, mens den for sangsolister og korsangere er lik utgangen av den sesongen når vedkommende fyller henholdsvis 52 og 56 år. Kunstneren kan likevel fortsette i aktiv, lønnet tjeneste i inntil tre

sesonger etter at aldersgrensen er nådd, når kunstneren og Den Norske Opera & Ballett blir enige om det. Pensjonsalderen er det tidspunktet da medlemmet tidligst kan ta ut alderspensjon. For ballettdansere og sangsolister er denne alderen lik aldersgrensen, mens den for korsangere er lik utgangen av den sesongen når vedkommende fyller 53 år.

Etter § 4 skal beregningen av pensjon skje etter reglene i lov om Statens pensjonskasse, med unntak av de nye reglene om påslagspensjon mv. i kapittel 5 a. Alderspensjon beregnes etter kapittel 5. Kravet til tjenestetid for rett til full pensjon for

den som står i stilling ved pensjonering, er 20 år for ballettdansere og 23 år for sangsolister og korsangere.

Ballettdansere, sangsolister og korsangere som ikke tilfredsstiller kravene til opptak i Statens pensjonskasse, meldes inn i innskuddsordningen til Den Norske Opera & Ballett, og får pensjon fra første krone. Når varigheten for ansettelsesforholdet utgjør ett år, eller stillingsandelen øker til minst 50 prosent av full stilling, meldes den ansatte inn i Statens pensjonskasse og ut av innskuddsordningen med tilbakevirkende kraft for begge ordningene.

5 Antall med stillingsandel under dagens minstegrense

5.1 Innledning

Nedenfor følger en oversikt over antall ansatte med stillingsandel under 20 prosent av full stilling. Oversikten gir et bilde av hvor mange som kan bli berørt av at minstegrensen fjernes.

5.2 Statens pensjonskasse

Ifølge Statens pensjonskasse var det 298 000 yrkesaktive medlemmer i 2020. Om lag 20 700 personer arbeidet i perioder, eller hele året, mindre enn 20 prosent av full stilling. De fleste av disse jobber innen statlig virksomhet, høyskole, universitet, grunnskole og videregående skole.

Blant ansatte med en stilling under minstegrensen, var 56 prosent kvinner i 2020. En høy andel av dem med stilling under minstegrensen var unge, og i 2020 var 60 prosent av dem som var registrert med en stilling under minstegrensen mellom 18 og 29 år.

Blant dem som hadde en stillingsandel under 20 prosent, var gjennomsnittlig stillingsandel 10,4 prosent i 2020 og gjennomsnittlig årlig inntekt om lag 12 900 kroner. De aller fleste hadde en utbetalt årslønn under 35 000 kroner (95 prosent), og 57 prosent hadde under 10 000 kroner utbetalt i 2020. At mange har lav årlig inntekt skyldes at det er mange i gruppen som har arbeidet i korte perioder. Det gjelder blant annet studenter med sommerjobb eller små deltidsjobber ved siden av studiene. I 2020 jobbet over halvparten av personene med en stillingsandel under 20 prosent av full stilling i en kortere periode enn to måneder (34 prosent jobbet 30 dager eller mindre og 20 prosent jobbet mellom 31 og 60 dager).

5.3 Pensjonsordningen for apotekvirksomhet mv.

I 2020 var det 20 700 ansatte og apotekere som var medlem av pensjonsordningen for apotekvirksomhet. Av disse arbeidet om lag 2 300 personer i en

stillingsandel som var mindre enn 20 prosent av full stilling.

Blant ansatte med en stilling under minstegrensen, var 84 prosent kvinner i 2020. En høy andel av dem med stilling under minstegrensen er unge, og i 2020 var 71 prosent av de ansatte med stilling under minstegrensen mellom 18 og 29 år.

Blant dem som hadde en stillingsandel under 20 prosent, var gjennomsnittlig stillingsandel 9,5 prosent i 2020. De aller fleste hadde i 2020 en utbetalt årslønn under 25 000 kroner (93 prosent), og 62 prosent hadde under 10 000 kroner. Over halvparten av personene med en stillingsandel under 20 prosent av full stilling jobbet i løpet av 2020 til sammen under tre måneder (23 prosent jobbet 30 dager eller mindre, 17 prosent jobbet mellom 31 og 60 dager og 14 prosent jobbet mellom 61 og 90 dager).

5.4 Pensjonsordningen for sykepleiere

Innenfor Spekter sitt tariffområde var det om lag 43 000 ansatte sykepleiere og jordmødre ved utgangen av 2021. Av disse var det ca. 900 med en stillingsandel under 20 prosent av full stilling, noe som utgjør 2 prosent av de ansatte. Blant dem som hadde en stillingsandel under 20 prosent, var gjennomsnittlig stillingsandel 16 prosent i 2021. Kvinneandelen totalt sett var 88 prosent, mens andelen kvinner som arbeider i stillingsprosent under 20 prosent var 86 prosent. Dette viser at kvinneandelen innenfor sykepleieryrket er høy både generelt og blant ansatte med stillingsandel under 20 prosent av full stilling. Blant sykepleierne med lav stillingsandel er det særlig mange som er 60 år eller eldre. I 2021 utgjorde denne gruppen 42 prosent av dem som arbeider i stilling under 20 prosent, mens en like stor andel var under 50 år. Det var i underkant av 400 sykepleiere med en stillingsandel under 20 prosent som var 62 år eller eldre og dermed hadde mulighet til å kombinere stillingen med uttak av pensjon uten å få avkortet pensjonen. Disse utførte til sammen 64 årsverk i 2021. Blant

aldersgruppen 62 år og over, var omtrent tre av fire i alderen 65 år og over.

Innenfor KS-området var det per 1. desember 2021 36 550 sykepleiere ansatt i kommuner, inkludert Oslo kommune, eller i fylkeskommuner. Av disse arbeidet 1 050 i en stillingsandel under 20 prosent av full stilling, noe som utgjør 3 prosent av de ansatte. Blant dem som hadde en stillingsandel under 20 prosent, var gjennomsnittlig stillingsandel 12 prosent i 2021. Andelen kvinner totalt sett var 93 prosent, mens kvinneandelen blant dem som hadde en stillingsandel under 20 prosent var 92 prosent. Blant dem som hadde en lav stillingsandel i 2021, var 50 prosent av de ansatte under 50 år, mens 34 prosent var 60 år eller mer. Det var i overkant av 300 sykepleiere med en stillingsandel under 20 prosent som var 62 år eller eldre og dermed hadde mulighet til å kombinere stillingen med uttak av pensjon. Disse utførte til sammen 47 årsverk i 2021. Blant aldersgruppen 62 år og over, var omtrent tre av fire i alderen 65 år og over.

For de tre tariffområdene, KS, Spekter og Oslo kommune, er det samlet sett rundt 2 000 sykepleiere med en stillingsandel under 20 prosent.

5.5 Pensjonsordningen for oppdragstaker i statlig beredskapshjem eller spesialisert fosterhjem

---

Det er få statlige beredskapshjem eller spesialiserte fosterhjem med deltidsoppdrag. Ifølge Prop. 75 L (2018–2019) var det i 2017 totalt 21 oppdrags-

takere med deltidsoppdrag. Av disse var det tre oppdragstakere som hadde mellom 20 og 35 prosent av godtgjørelsen for heltidsoppdrag. I seks tilfeller utgjorde oppdraget under 20 prosent av heltidsoppdrag, og i tolv tilfeller utgjorde godtgjørelsen 35 prosent eller mer av godtgjørelsen for heltidsoppdrag.

5.6 Pensjonsordningen for ballettdansere, sangsolister og korsangere ved Den Norske Opera & Ballett

---

Antall ballettdansere, sangsolister og korsangere ved Den Norske Opera & Ballett som ikke får opp-tjening etter operapensjonsloven som følge av at minstegrensen for rett til medlemskap ikke er oppfylt, varierer noe mellom år avhengig av programmet. I 2019 var 45 personer ansatt i under ett år, og blant disse var 62 prosent ansatt i 12 uker eller mindre og 13 prosent i 26 uker eller mer. Statistikken inkluderer kun lønsmottakere og ikke de som mottar honorarer. Personer som kun mottar honorarer meldes ikke inn i Statens pensjonskasse.

Kunstnerisk ansatte ved Den Norske Opera & Ballett, som ikke tilfredsstillt kravene til opp-tjening etter operapensjonsloven, meldes inn i inn-skuddspensjonsordningen som gjelder for øvrige ansatte. Når kravene for pensjonsopptjening etter operapensjonsloven er tilfredsstilt, gis den ansatte medlemskap i Statens pensjonskasse med tilbake-virkende kraft.

6 Forslag om å fjerne minstegrensen for rett til medlemskap

6.1 Høringsforslag

Arbeids- og inkluderingsdepartementet sendte den 1. juli 2022 på høring et forslag om å oppheve minstegrensen på 20 prosent av full stilling for rett til medlemskap i Statens pensjonskasse, pensjonsordningen for apotekvirksomhet og pensjonsordningen for sykepleiere. Forslaget omfattet også oppdragstaker i statlig beredskapshjem eller spesialisert fosterhjem.

I høringsnotatet ble det presentert forslag til endringer i lov om Statens pensjonskasse § 5 første ledd og § 46 andre ledd, lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. § 1 første og andre ledd, lov om pensjonsordning for sykepleiere § 3 første ledd og § 11 tredje ledd første punktum og lov om pensjonsordning for oppdragstaker i statlig beredskapshjem eller spesialisert fosterhjem § 1 andre ledd og § 3 andre ledd andre punktum.

Oppheving av minstegrensen i de lovfestede offentlige tjenestepensjonsordningene innebærer at det blir gitt rett til medlemskap for stillingsandeler under 20 prosent av full stilling.

6.2 Høringsinstansenes syn

6.2.1 Innledning

I dette avsnittet gis det en oversikt over høringsinstansenes syn på forslagene i høringsnotatet. De aller fleste høringsinstansene støtter departementets forslag om at gjeldende minstegrense for rett til medlemskap i Statens pensjonskasse, Pensjonsordning for sykepleiere, Pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. og pensjonsordning for oppdragstaker i statlig beredskapshjem eller spesialisert fosterhjem bør oppheves. To av høringsinstansene uttrykker bekymring for at forslaget kan få negative konsekvenser for personer født før 1963 på grunn av samordningen av tjenestepensjon og folketrygd etter samordningslovens bestemmelser.

6.2.2 Harmonisering og forenkling av regelverk

De fleste som støtter forslaget, viser til at det er en fordel at det blir samme minstegrense for rett til medlemskap i offentlige og private tjenestepensjonsordninger.

Landsorganisasjonen i Norge (LO) støtter departementets forslag og viser i sin uttalelse til at forslaget innebærer en harmonisering av offentlig tjenestepensjon og gjeldende regler for privat og kommunal tjenestepensjon. *KS* vurderer en slik harmonisering som ønskelig både for å sikre størst mulig likebehandling av arbeidstakere i offentlig sektor og fordi det bidrar til harmonisering av pensjonsordningene innenfor overføringsavtalen mellom Statens pensjonskasse og de andre offentlige tjenestepensjonsordningene. *Statens pensjonskasse (SPK)* viser til at forslaget medfører en lik rett til medlemskap både i offentlige, kommunale og private tjenestepensjonsordninger, og sånn sett gir en harmonisering mellom ordningene. Videre vil en fjerning av minstegrensen gi administrative fordeler ved at det ikke lengre er nødvendig å summere stillingsbrøker under minstekravet for å kvalifisere for medlemskap.

Også *KLP* mener at forslaget fremstår som hensiktsmessig og skriver i sin uttalelse at det å harmonisere innmeldingsreglene i de lovfestede ordningene med reglene i kommunal tjenestepensjon «vil gi like regler innen offentlig tjenestepensjon, og gjøre det enklere for den enkelte å forstå regelverket». *Pensjonskasseforeningen* viser også til forenkling av regelverket i sin høringsuttalelse, og skriver at likere regelverk for tjenestepensjon i offentlig og privat sektor vil være «enklere å formidle til rettighetshavere».

6.2.3 Støtter pensjonsreformens mål

Flere av høringsinstansene påpeker at forslaget om å fjerne minstegrensen støtter opp under målsettingen med pensjonsreformen. *KS* uttaler at «Oppheving av minstegrensen er også et ønskelig bidrag til at pensjonsordningene i enda større

grad følger pensjonsreformens prinsipper». Også *Den norske aktuarforening* viser til at den foreslåtte fjerningen av minstegrensen er «i tråd med pensjonsreformen», mens *Samfunnsbedriftene* uttaler at forslaget er i tråd med utviklingen på pensjonsfeltet generelt.

6.2.4 Likestillingsmessige konsekvenser

Flere av høringsinstansene har vist til at forslaget om å fjerne minstegrensen på 20 prosent stilling for rett til medlemskap i de fire lovfestede offentlige tjenstepensjonsordningene vil ha likestillingsmessige konsekvenser.

YS påpeker i sin uttalelse at dette «vil gi kvinner, unge og studenter like rettigheter uavhengig av sektor». *NITO* uttaler at «minstegrensen innebærer en forskjellsbehandling av deltidsansatte som ikke er godt begrunnet». *Unio* på sin side «anser forslaget som et nødvendig og viktig likestillings- og diskrimineringsstiltak». *Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir)* er positive til forslaget om å fjerne minstegrensen for rett til medlemskap i Statens pensjonskasse, og uttaler at «særlig vil vi fremheve likestillingsperspektivet som begrunnelse for å fjerne minstegrensen da de fleste som har deltidsstilling og lavere stillingsprosent er kvinner».

6.2.5 Kombinasjon av pensjonsuttak og lav stillingsandel

Unio viser i sin høringsuttalelse til at forslaget kan få konsekvenser for pensjonerte sykepleiere som jobber i små stillinger, og gjengir innspill fra *Norsk Sykepleierforbund (NSF)* om sykepleiere som jobber i stillingsandeler inntil 20 prosent ved siden av mottak av pensjon. Det er også en privatperson som har uttalt seg om temaet.

NSF antar at fjerning av minstegrensen for innmelding i pensjonsordningen, i kombinasjon med at koronaunntaket er opphevet, vil føre til at mange pensjonerte sykepleiere vil tre ut av arbeidslivet. Videre står det i uttalelsen at *NSF* erfarer at pensjonistlønn innebærer et lønnsnivå som for mange ikke er av interesse. *NSF* viser til vedtektene for pensjonsordningen for sykehusleger § 2-3 siste ledd; «Leger som mottar alderspensjon etter kapittel 7 eller tjenstepensjonsberegnet AFP etter Del 2, skal ikke gjeninnmeldes i ordningen, med mindre vedkommende har arbeidet i minst 168 timer i løpet av kvartalet». *NSF* ber departementet vurdere en tilsvarende bestemmelse i sykepleierordningen med følgende ordlyd:

«Sykepleiere som mottar alderspensjon etter kapittel 4 eller tjenstepensjonsberegnet AFP etter § 7, 3 ledd, skal ikke gjeninnmeldes i ordningen, med mindre vedkommende har arbeidet i minst 168 timer i løpet av kvartalet.»

Videre foreslår *NSF* at pensjonistlønn i større grad bør knyttes til lønn før pensjonering, og at det etableres en beredskapshjemmel i sykepleierpensjonsloven knyttet til situasjoner der helseberedskapsloven kommer til anvendelse eller andre situasjoner der ekstraordinært personellbehov er til stede.

6.2.6 Samordning av tjenstepensjon fra bruttoordningen med folketrygden

To av høringsinstansene, og en privatperson, viser i sine uttalelser til at tjenstepensjon kan bli samordnet bort dersom medlemskap gis for lave stillingsandeler, og i noen tilfeller også medføre at samlet pensjon fra tjenstepensjonsordningen blir redusert. Dette gjelder for opptjening av tjenstepensjon i bruttoordningen for personer født før 1963.

NITO støtter forslaget, men skriver at minstegrensene for dem som er omfattet av bruttoordningen ikke bør fjernes uten at man samtidig utreder endringer i samordningsreglene og foreslår at «de med stillingsprosent under 20 %, som er omfattet av bruttoordningen, får opptjening i påslagsordningen».

Pensjonistforbundet foreslår «at minstegrensen på 20 prosent opprettholdes for personer født før 1963, og at den oppheves for dem født i 1963 eller senere». *Pensjonistforbundet* forklarer forslaget med at en oppheving av minstegrensen kan slå uheldig ut for personer som er omfattet av bruttoordningen.

6.2.7 Utbetaling av små beløp

SPK påpeker i sin høringsuttalelse at i tillegg til alderspensjon, vil uføre-, barne- og ektefellepensjoner være omfattet av forslaget, og at opphevelse av minstegrensen vil kunne føre til utbetaling av svært små beløp av disse ytelsene. *SPK* mener at det bør fastsettes regler for når påslagsbeholdningen kan utbetales som et engangsbetøp, samt eventuelt regler for omregning til en kortere utbetalingsperiode. De viser til at det i lov om foretakspensjon § 5-6 er gitt regler om reberegning av livsvarige pensjonsytelser: «For livsvarige ytelser kan regelverket fastsette at pensjonens løpetid skal settes ned til det antall hele år som er nødven-

dig for at årlig pensjon kommer opp på et nivå tilsvarende om lag 30 prosent av folketrygdens grunnbeløp. Forsikringsteknisk kontantverdi av pensjonen skal være den samme før og etter omregningen». *SPK* mener at en tilsvarende regel bør vurderes i lov om Statens pensjonskasse, og at det vil være både økonomisk og administrativt fordelaktig for *SPK*, samtidig som en unngår utbetaling av et illusorisk månedlig beløp.

6.2.8 Inntektskrav

Departementet ba i høringsnotatet om høringsinstansenes syn på om det bør innføres et minstekrav til inntekt i de lovfestede offentlige tjenstepensjonsordningene. Blant de 11 høringsinstansene som uttalte seg om temaet, mente 10 instanser at det ikke bør være et minstekrav til inntekt. Blant disse er *AVYO i Delta* som i sin uttalelse skriver at det i de lovfestede pensjonsordningene bør være pensjon fra første krone. *Forsvarets seniorforbund* uttaler at «beløpsgrensen på 1 000 kr per år er meget lav, og trolig vil de aller fleste overstige dette beløpet». *KS* viser til at det ikke er minstekrav til inntekt i pensjonsordningene i kommunal sektor, og informerer om at deres erfaring er at det ikke er behov for en minstegrense til inntekt. Også *KLP* påpeker at det å innføre et minstekrav til inntekt innebærer å innføre et element for innmelding som skiller seg fra de tariffavtalte offentlige tjenstepensjonsordningene, og uttrykker at det er kompliserende med forskjellige regler i de offentlige tjenstepensjonsordningene. Ifølge *KLP* vil en inntektsgrense «medføre ekstra kompleksitet i systemutvikling både i pensjonssystemer og lønssystemer, og komplisere kommunikasjon». *Unio* viser til at det blir mer forutsigbart for den enkelte om alt arbeid skal innmeldes som pensjonsgivende uavhengig av hvor høy inntekten faktisk blir per år.

Virke er den eneste høringsinstansen som mener det bør innføres et minstekrav til inntekt, og skriver i sin uttalelse at «det bør innføres tilsvarende minstekrav til inntekt for rett til medlemskap i de lovfestede offentlige tjenstepensjonsordningene som for arbeidstakere i privat sektor».

6.2.9 Virkningstidspunkt

KLP uttaler at de generelt ønsker at endringer i regelverket gis minst 12 måneder før tidspunkt for ikrafttredelse, og at kortere tid til å gjennomføre endringene øker risikoen for feil. Videre skriver *KLP* at «forslaget som legges frem i denne

høringen fremstår dog som mindre omfattende enn tidligere endringer de siste årene, men dersom det jobbes mot en ikrafttredelse fra 1.1.23 bes det om at dette kommuniseres på et så tidlig tidspunkt som mulig». Også *Forsvarets seniorforbund* uttaler at iverksettingsdato må kommuniseres så tidlig som mulig. *SPK* skriver i sin høringsuttalelse at de ønsker at opphevelsen av minstegrensen skal tre i kraft tidligst 6 måneder etter at endringen er vedtatt.

KLP ber i sin høringsuttalelse om at lovendringen gis ikrafttredelse fra starten av et kvartal som følge av at arbeidsgivere etter gjeldende regelverk gjennomfører medlems- og pensjonsrapporteringen kvartalsvis.

6.2.10 Pensjonsordning for oppdragstaker i statlig beredskapshjem eller spesialisert fosterhjem

I høringsnotatet ble det foreslått å oppheve minstegrensen for rett til medlemskap for oppdragstaker i statlig beredskapshjem eller spesialisert fosterhjem. Ingen av høringsinstansene som støttet forslaget har ytret ønske om at opphevelse av minstegrensen ikke skulle gjelde oppdragstaker i statlig beredskapshjem eller spesialisert fosterhjem.

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) støtter forslaget om en opphevelse av bestemmelsen i § 3 andre ledd andre punktum som hindrer oppdragstakere som utfører annet arbeid i 20 prosent eller mer av en heltidsstilling til å være omfattet av pensjonsordningen. De mener at en opphevelse av denne bestemmelsen i praksis vil gjøre det lettere og mer fleksibelt for oppdragstakere å ta eller beholde annet arbeid så fremt oppdraget ellers vil kunne ivaretas på en god måte. Forslaget vil derfor kunne ha positive virkninger for rekruttering av oppdragstakere og for å beholde eksisterende oppdragstakere innenfor beredskapshjem eller spesialisert fosterhjem.

6.2.11 Operapensjonsloven

I høringsnotatet ble det ikke foreslått å oppheve minstegrensen på 20 prosent av full stilling for rett til medlemskap i Statens pensjonskasse i Operapensjonsloven. *Den Norske Opera & Ballett (DNO&B)*, *Creo*, *LO* og *Spekter* støtter i sine høringsuttalelser at det ikke gjøres endringer i Operapensjonsloven. Ingen av høringsinstansene har ytret ønske om opphevelse av minstegrensen i Operapensjonsloven.

6.3 Departementets vurderinger

6.3.1 Harmonisering og forenkling av regelverk

Fjerning av minstegrensen vil innebære at medlemskriteriet for rett til medlemskap i lovfestede offentlige tjenstepensjonsordninger harmoniseres med reglene i privat tjenstepensjonsordning og kommunal tjenstepensjon. Departementet har merket seg at forslaget om å fjerne minstegrensen for rett til medlemskap i de lovfestede offentlige tjenstepensjonsordningene har fått bred støtte, og at de fleste av høringsinstansene påpeker at det er positivt at kriteriet for rett til medlemskap i de fire lovfestede tjenstepensjonsordningene harmoniseres med regelverket i privat og kommunal sektor.

Etter departementets syn er det hensiktsmessig at det innenfor tjenstepensjonsordningene er enhetlige regler for innmelding. Harmonisering av reglene for innmelding i tjenstepensjonsordningene vil bidra til likebehandling av arbeidstakere både innenfor offentlig sektor, og mellom privat og offentlig sektor. I den grad ulikt regelverk virker som et mobilitetshinder, vil en harmonisering av reglene kunne bidra til økt jobbmobilitet. Enhetlige regler gjør det enklere for den enkelte å forstå reglene på tvers av sektorer. Forenkling av regelverket kan gi økt tillit til pensjonssystemet, og departementets vurdering er at en opphevelse av minstegrensen for rett til medlemskap bidrar til modernisering og effektivisering.

6.3.2 Støtter pensjonsreformens mål

En nødvendig forutsetning for at pensjonssystemet skal kunne gi økonomisk og sosial trygghet er at systemet er økonomisk og sosialt bærekraftig. Pensjonsreformen har bidratt til å forbedre pensjonssystemets økonomiske bærekraft dels ved å bremse den framtidige veksten i utgiftene til alderspensjon og dels ved å øke statens inntekter gjennom styrkede arbeidsinsentiver og utsatt avgang fra yrkeslivet. En opphevelse av minstegrensen vil støtte opp under pensjonsreformen ved at det tjenes opp rettigheter til pensjon for alle stillingsstørrelser. Departementet mener det er en fordel at all tjenstepensjon tjenes opp for alle stillingsstørrelser, på samme måte som i folketrygden, slik at det samlede pensjonssystemet støtter opp under målene med reformen. I offentlig tjenstepensjon er det et minstekrav til tjenestetid for oppsatte rettigheter (tre år i bruttoordningen og ett år i påslagsordnin-

gen). Forslaget om å oppheve minstegrensen endrer ikke kravene til tjenestetid, men vil gjøre det lettere å fylle vilkåret for de som jobber i små stillinger. Pensjonsopptjening også for små stillinger vil bidra til å styrke arbeidsinsentivene, og vil på den måten bedre det samlede pensjonssystemets økonomiske og sosiale bærekraft.

6.3.3 Likestillingsmessige konsekvenser

Etter arbeidsmiljøloven § 13-1 første ledd, er det forbudt å diskriminere arbeidstakere på grunn av alder. Videre er det etter bestemmelsens tredje ledd forbudt å diskriminere arbeidstakere som arbeider deltid eller er midlertidig ansatt. Retten til medlemskap i en tjenstepensjonsordning anses å falle inn under dette punktet. I § 13-3 er det gitt unntak fra forbudet mot diskriminering. Det følger av bestemmelsens andre ledd at forskjellsbehandling som er nødvendig for å oppnå et saklig formål, og som ikke er uforholdsmessig inngripende overfor den eller de som forskjellsbehandles, ikke er i strid med forbudet mot indirekte diskriminering, diskriminering på grunn av alder eller diskriminering av arbeidstaker som arbeider deltid eller er midlertidig ansatt.

Etter likestillingsloven § 6 er diskriminering bl.a. på grunn av kjønn forbudt. Etter § 9 er forskjellsbehandling likevel ikke forbudt dersom den har et saklig formål, er nødvendig for å oppnå formålet og ikke er uforholdsmessig inngripende overfor den eller de som forskjellsbehandles.

Saker om retten til medlemskap i en tjenstepensjonsordning har tidligere blitt prøvd for retten. I en dom fra Arbeidsretten 21. juni 2013 kom retten til at minstegrensen for rett til medlemskap i kommunal tjenstepensjonsordning i tariffavtalen i KS-området på 14 arbeidstimer per uke, noe som tilsvarer 37 prosent stilling ved 37,5 timers arbeidsuke, var ugyldig. Arbeidsretten kom til at grensen innebar ulovlig diskriminering av deltidsansatte etter arbeidsmiljøloven. Retten viste til at tjenstepensjon er et viktig gode, og at den aktuelle ordningen måtte kunne betegnes som gunstig. Arbeidsretten uttalte at den var enig i at det er argumenter som kan begrunne en nedre grense, men at grensen på 14 timer var for høy. Retten tok ikke stilling til hvorvidt minstegrensen innebar en indirekte diskriminering av kvinner, siden flere kvinner enn menn arbeider deltid. På bakgrunn av arbeidsrettens dom, ble det besluttet at alle ansatte i KS sitt tariffområde skulle meldes inn i pensjonsordningen uavhengig av stillingsandel. I tariffoppgjøret for 2014 var partene enige om at det ikke skulle gjelde noen minstegrense for medlemskap i kom-

munal tjenstepensjonsordning, og at pensjonsordningen skulle omfatte alle ansatte, både faste og midlertidige.

I lys av arbeidsrettens dom, foreslo Arbeids- og sosialdepartementet i Prop. 156 L (2014–2015) å redusere minstegrensene for medlemskap i de lovbestemte pensjonsordningene i Statens pensjonskasse, pensjonsordningen for apotekvirksomhet og pensjonsordningen for sykepleiere til 20 prosent av full stilling. Etter at endringene i de lovfestede offentlige tjenstepensjonsordningene var vedtatt, besluttet Arbeidsgiverforeningen Spekter at tilsvarende reduksjon i minstegrensen skulle gjennomføres for ansatte i helseforetakene som ikke var omfattet av lovendringen.

I mellomoppgjøret for 2019 framsatte LO og YS Spekter krav om at minstegrensen på 20 prosent skulle oppheves. Tvisten ble behandlet av Rikslønnsnemnda 7. november 2019, jf. sak 02/2019. Rikslønnsnemnda behandlet ikke spørsmålet om oppheving av minstegrensen på 20 prosent sett opp mot arbeidsmiljølovens eller likestillingslovens bestemmelser om diskriminering, men et flertall i nemnda kom til at kravet om oppheving av minstegrensen var rimelig sett opp mot tariffavtalens regler, og besluttet at ny tariffavtale skulle fastsettes slik at minstegrensen oppheves.

Det framgår av departementets vurderinger i Prop. 156 L (2014–2015) at det blant annet ble lagt vekt på at en minstegrense for medlemskap på 20 prosent av full stilling tilsvarte det som den gang var gjeldende minstegrense i private tjenstepensjonsordninger, og at endringen ville bidra til likebehandling samt forenkling av pensjonsregelverket generelt. Forslagene til lovendringer ble vedtatt av Stortinget og satt i kraft fra 1. april 2016. Fra og med 1. januar 2022 er minstegrensen på 20 prosent av full stilling opphevet i privat sektor, og fra og med 30. juni 2022 må virksomhetene ha tilpasset pensjonsordningene til det nye regelverket. Hensynet til likebehandling og forenkling, som ble lagt til grunn i regjeringens forslag i Prop. 156 L (2014–2015), er de samme nå som grensen er fjernet i tjenstepensjonsordningene i kommunal og privat sektor. Om minstegrensen oppheves også i de lovfestede offentlige tjenstepensjonsordningene, vil det innebære at arbeidstakere med små stillingsandeler igjen behandles likt med hensyn til rett til medlemskap i tjenstepensjonsordningen.

6.3.4 Kombinasjon av pensjonsuttak og lav stillingsandel

Etter dagens regler kan sykepleiere som mottar pensjon fra Pensjonsordningen for sykepleiere,

kombinere uttak av alderspensjon med en stillingsandel under 20 prosent uten at pensjonen påvirkes. Det samme gjelder for dem med pensjon fra Pensjonsordningen for apotekvirksomhet. En innmelding fra første arbeidende time vil medføre at muligheten til å kombinere uttak av pensjon med en liten stillingsandel uten at pensjonen avkortes opphører.

Norsk Sykepleierforbund (NSF) uttrykker i sin høringsuttalelse bekymring for at fjerning av minstegrensen for innmelding i pensjonsordningen vil føre til at mange pensjonerte sykepleiere vil tre ut av arbeidslivet. NSF viser til at pensjonistlønn da er alternativet dersom pensjonerte sykepleiere skal fortsette i arbeid, og mener at dette lønnsnivået er uinteressant for mange. NSF foreslår at pensjonistlønn i større grad bør knyttes til lønn før pensjonering, og at det etableres en beredskapshjemmel i sykepleierpensjonsloven knyttet til situasjoner der helseberedskapsloven kommer til anvendelse eller andre situasjoner der et ekstraordinært personellbehov er til stede. Videre ber NSF departementet vurdere en bestemmelse for sykepleierne, som innebærer at timekravet for innmelding blir det samme som for sykehusleger. Konkret foreslår NSF følgende lovforslag:

«Sykepleiere som mottar alderspensjon etter kapittel 4 eller tjenstepensjonsberegnet AFP etter § 7, 3 ledd, skal ikke gjeninnmeldes i ordningen, med mindre vedkommende har arbeidet i minst 168 timer i løpet av kvartalet.»

Departementet viser til at aldersgrensen for den tariffavtalte tjenstepensjonsordningen for sykehusleger er 70 år. Det innebærer at uavkortet alderspensjon i kombinasjon med arbeidsinntekt inntil 167 timer i kvartalet gjelder fra et senere tidspunkt i denne ordningen. Særaldersgrensen for sykepleiere gjør at kombinasjonen av uavkortet pensjon og arbeid får tidligere effekt. Videre er det slik at arbeidstakere i offentlig sektor som mottar alderspensjon fra Statens pensjonskasse, i dag er medlemmer i pensjonsordningen og får alderspensjonen avkortet mot inntekt når de fortsetter å arbeide i stillingsbrøk under 20 prosent av full stilling. Det samme gjelder arbeidstakere i helseforetak eller i kommuner. Flere av disse har i likhet med sykepleierne særaldersgrense, blant annet ambulansesjåfører, fysioterapeuter, helsefagarbeidere, renholdere og vernepleiere mv. Likhetshensyn taler for at det ikke innføres særskilte unntaksordninger for bestemte yrkesgrupper.

Sykepleiere som ønsker å kombinere uttak av alderspensjon med arbeid, kan inngå avtale med

arbeidsgiver om arbeid på pensjonistvilkår etter satser for pensjonistavlønning på lik linje med andre offentlig ansatte. Ordningen med pensjonistlønn gir fleksibilitet ved at arbeidsgiver og arbeidstaker kan bli enige om arbeidsoppgaver og omfang. Pensjonistlønn er en fast timesats, og alderspensjonisten beholder som hovedregel tjenestepensjonen uten reduksjon. I det statlige tariffområdet er det Kommunal- og distriktsdepartementet som fastsetter satsen for pensjonistlønn. Timelønnen er i 2023 på 233 kroner, pluss eventuelle tillegg. Timesatsen er satt ut fra en forutsetning om at den kommer i tillegg til pensjonsutbetalingen. Den er ikke fastsatt ut fra det som er et ordinært lønnsnivå.

I løpet av de siste årene har det i perioder vært fastsatt særskilte satser for pensjonistlønn for enkelte yrkesgrupper og sektorer, for å avhjelpe særskilte behov i arbeidsmarkedet. Departementet mener at bruk av differensierte satser i regelverket for pensjonistavlønning kan være et aktuelt tiltak i situasjoner hvor det er behov for lempinger i regelverket for avkorting av alderspensjon. Departementet vil samtidig framholde at om flere helsearbeidere og andre grupper med særaldersgrense velger å fortsette i tilnærmet full stilling i stedet for å ta ut alderspensjon i kombinasjon med pensjonistlønn, så vil det kunne innebære økt arbeidstilbud. I lys av dette er det derfor viktig med gode insentiver til å stå i ordinær stilling. Nivået på pensjonistavlønningen må ikke settes så høyt at det lønner seg å ta ut pensjon for å så komme tilbake på pensjonistlønn, framfor å fortsette i ordinær stilling.

6.3.5 Samordning av tjenestepensjon fra bruttoordningen og folketrygden

Personer som er født før 1963 har fortsatt opptjening i bruttoordningen. I Prop. 156 L (2014–2015), hvor det ble foreslått å redusere minstegrensene for medlemskap i de lovbestemte offentlige pensjonsordningene til 20 prosent, ble det pekt på, som et argument mot å fjerne en minstegrense, at flere vil kunne oppleve at det ikke utbetales alderspensjon fra den offentlige tjenestepensjonsordningen fordi samlet pensjon overstiger tjenestepensjonen før samordning. Det ble også pekt på at de med lav stillingsandel kan oppleve å få en samlet lavere ytelse med opptjening fra små stillinger. Det skjer når samordningsfradraget er større enn det bruttopensjonen øker med på grunn av opptjeningen. Disse effektene vil fortsatt kunne gjelde i bruttoordningen for årskullene født før 1963. Departementet viser til at en opphevelse

av minstegrensen ikke utelukkende vil ha negativ konsekvens – noen vil også få et høyere nivå på den samlede pensjonsytelsen. Videre er det i de nye samordningsreglene innført et nettobeløp som utbetales til alle som har noe opptjening, uavhengig av samordningsfradraget for folketrygden. De negative effektene som kan oppstå ved stillingsandeler under 20 prosent er derfor mindre med de nye samordningsreglene enn med de gamle samordningsreglene. De nye samordningsreglene gjelder for samordning mot ny opptjeningsmodell i folketrygden, det vil si delvis for årskullene født 1954–1962 og fullt ut for årskull født i 1963 eller senere. Det vil si at årskullene som er født før 1963, helt eller delvis, har gamle samordningsregler.

To av høringsinstansene har i sine høringsuttalelser kommet med forslag for å håndtere den mulige negative samordningseffekten for personer med opptjening i bruttoordningen. *NITO* foreslår at de som er født før 1963, og som har en stillingsandel under 20 prosent, skal få opptjening i påslagsordningen. Departementet viser til at alle født før 1963, uavhengig av stillingsandel, har opptjening i bruttoordningen. Departementet kan ikke se at det er gode grunner for å forskjellsbehandle disse personene ved at personer med en stillingsandel på 20 prosent eller mer skal fortsette opptjeningen i bruttoordningen, mens personer med stillingsandel under 20 prosent skal ha opptjening i påslagsordningen. *Pensjonistforbundet* foreslår at minstegrensen på 20 prosent opprettholdes for personer født før 1963. Departementet vil understreke at det ikke er gitt at samordning av tjenestepensjon fra bruttoordningen og folketrygden vil ha negative konsekvenser for den samlede pensjonsytelsen for personer født før 1963. Om nivået på den samlede pensjonsytelsen reduseres eller ikke avhenger av nivået på samordningsfradraget. Departementet vektlegger også at i de tilfeller der samordningen av tjenestepensjonen med folketrygdens ytelser reduserer samlet ytelse, vil det likevel kunne være fordelaktig for arbeidstakere med stillingsandel under dagens minstegrense å være medlem av tjenestepensjonsordningen. Utover opptjening av alderspensjon, innebærer et medlemskap i tjenestepensjonsordningen også en økonomisk fordel for den enkelte når det gjelder tilgang til uføre- og etterlattepensjon. Disse ytelsene beregnes i hovedsak uavhengig av folketrygden – også for årskull født før 1963.

Departementet ser at det å oppheve minstegrensen kan få negative konsekvenser for noen i årskullene født før 1963. Samtidig vil effekten på

den enkeltes samlede pensjonsytelse være positiv for flere. Det å gå glipp av pensjonsopptjening for arbeid utført i stillinger med en stillingsandel under 20 prosent kan medføre tapt pensjonsopptjening for den enkelte.

Mulige negative samordningskonsekvenser er ikke noe som inntreffer kun for stillingsandeler under 20 prosent – dette vil også kunne gjelde for stillingsandeler på for eksempel 25 og 30 prosent. Departementet kan ikke se at mulige negative samordningseffekter er et tilstrekkelig grunnlag for å forskjellsbehandle ansatte i stillingsandel under 20 prosent. Som følge av at mange vil få økt pensjonsopptjening, også blant årskull født før 1963, samt at det er en fordel for den enkelte at medlemskapet innebærer tilgang til uføre- og etterlatteytelser, er departementets samlede vurdering at minstegrensen på 20 prosent bør oppheves også for personer født før 1963.

6.3.6 Utbetaling av små beløp

SPK peker i sin høringsuttalelse på at en opphevelse av minstegrensen vil kunne føre til utbetaling av svært små beløp. SPK mener derfor at det bør fastsettes regler for når pensjonsopptjeningen kan utbetales som et engangsbeløp, samt eventuelt regler for omregning til en kortere utbetalingsperiode. De viser til at det i lov om foretakspensjon er gitt regler som sier at pensjonens løpetid skal settes ned til det antall hele år som er nødvendig for at årlig pensjon skal komme opp på et nivå tilsvarende om lag 30 prosent av folketrygdens grunnbeløp, og foreslår at en tilsvarende regel vurderes i lov om Statens pensjonskasse. Ifølge SPK vil en slik regel være både økonomisk og administrativt fordelaktig for SPK, samtidig som en unngår utbetaling av små månedlige beløp.

Departementet ser at pensjonsopptjeningen vil kunne bli lav for personer som har en liten stilling i offentlig sektor i en begrenset periode av yrkeskarrieren. Samtidig har trolig flere av personene med en stillingsandel under 20 prosent en høyere stillingsandel på et annet tidspunkt i yrkeskarrieren, noe som vil bety at den samlede pensjonsopptjeningen kan gi et betydelig månedlig beløp. Etter departementets syn, er det en kompliserende faktor at beløpet som skal betales ut som et engangsbeløp eller over en kortere periode er knyttet til en livsvarig ytelse med garantert regulering.

SPK peker på at utbetaling av små beløp, som engangsbeløp eller over en kortere utbetalingsperiode, vil være både økonomisk og administra-

tivt fordelaktig. Departementet forventer at det også vil være en administrativ kostnad knyttet til omregningen av små beløp til engangsbeløp eller kortere utbetalingsperiode, og at den samlede administrative besparelsen dermed er uklar. Departementet foreslår ikke at det fastsettes regler for utbetaling av pensjonsopptjeningen som et engangsbeløp eller over en kortere utbetalingsperiode. Siden det for oppsatte rettigheter er et krav om minst tre års tjenestetid i bruttoordningen og ett års tjenestetid i påslagsordningen, begrenses tilfeller av utbetaling av svært små beløp til de som pensjoneres med straks løpende pensjonsrett.

6.3.7 Inntektskrav

Etter at det i de private tjenstepensjonsordningene ikke lengre er en minstegrense for medlemskap, ble det av administrative hensyn satt et krav til at virksomhetene skal melde arbeidstakerne inn i ordningen når samlet mottatt lønn fra foretaket overstiger rapporteringspliktig lønn i a-ordningen. I privat sektor er dermed kravet at arbeidstakere skal meldes inn i pensjonsordningen når lønn og/eller trekkfri utgiftsgodtgjørelse for en person overstiger 1 000 kroner per år, eller 10 000 kroner per år for skattefrie selskaper, foreninger eller institusjoner, jf. skatteforvaltningsforskriften § 7-2-1. Det er også mulig å ikke ha en slik minstegrense for lønn, eventuelt å ha en lavere grense. I kommunale tjenstepensjonsordninger er det ikke innført en slik minstegrense for inntekt. Departementet ba derfor om høringsinstansenes syn på om det bør innføres et inntektskrav til inntekt i de lovfestede offentlige tjenstepensjonsordningene.

Bortsett fra *Virke*, mente de andre høringsinstansene som uttalte seg om et eventuelt inntektskrav at det ikke bør være et minimumskrav til inntekt for rett til medlemskap. Flere av høringsinstansene viser i sine uttalelser til at det ikke er noe inntektskrav i kommunal sektor, og at reglene i offentlig sektor bør være like på dette punktet. Ifølge *KLP* vil ulike regler i de offentlige ordningene være kompliserende – både systemmessig og i kommunikasjon med medlemmene. Slik departementet ser det, vil et inntektskrav på 1 000 kroner per år innebære at de aller fleste blir meldt inn som medlemmer av pensjonsordningen. Dersom en slik inntektsgrense vil komplisere både systemutviklingen og kommunikasjonen, er det uheldig. Departementet vektlegger også at *KS* opplyser at deres erfaring fra kommunal sektor er at det ikke er behov for en inntektsgrense. Basert

på en samlet vurdering av høringsinstansenes uttalelser, foreslår departementet at det ikke innføres et minimumskrav til inntekt for rett til medlemskap i lov om Statens pensjonskasse, lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv., lov om pensjonsordning for sykepleiere og lov om pensjonsordning for oppdragstaker i statlig beredskapshjem eller spesialisert fosterhjem.

6.3.8 Virkningstidspunkt

Både *KLP* og *SPK* ber i sine høringsuttalelser om tilstrekkelig tid til implementering av regelendringen. *KLP* uttaler at de på generell basis ønsker at regelendringer gis minst 12 måneder før tidspunkt for ikrafttredelse, men viser samtidig til at forslaget i høringsnotatet framstår som mindre omfattende, sammenlignet med andre endringer de siste årene. *SPK* ønsker at opphevelsen av minstegrensen skal tre i kraft tidligst 6 måneder etter at endringen er vedtatt. *Forsvarets seniorforbund* ber om at iverksettingsdato kommuniseres så tidlig som mulig.

Videre har departementet registrert at *KLP* i sin høringsuttalelse har bedt om at lovendringen gis ikrafttredelse fra starten av et kvartal. Ønsket er begrunnet med at arbeidsgivere etter gjeldende regelverk gjennomfører medlems- og pensjonsrapportering kvartalsvis.

Departementet mener en viktig forutsetning for en vellykket gjennomføring er at det gis tilstrekkelig tid fra lovendringen vedtas til tidspunktet for ikrafttredelse – både for at det skal gis nok tid til å gjøre nødvendige systemendringer, opplæring av ansatte og gi informasjon til arbeidsgivere, medlemmer og andre berørte av at minstegrensen oppheves.

6.3.9 Pensjonsordning for oppdragstaker i statlig beredskapshjem eller spesialisert fosterhjem

I høringsnotatet ble det presentert forslag til endringer i lov om pensjonsordning for oppdragstaker i statlig beredskapshjem eller spesialisert fosterhjem § 1 andre ledd og § 3 andre ledd andre punktum. Etter § 1 andre ledd gjelder loven for oppdragstaker som mottar godtgjørelse som utgjør 20 prosent eller mer av godtgjørelse for et heltidsoppdrag.

Etter § 3 første ledd må oppdragstakeren forplikte seg til ikke å utføre annet arbeid i oppdragsperioden. Det er likevel mulighet for å gjøre unntak etter andre ledd ved at annet arbeid kan avtales skriftlig med oppdragsgiveren dersom det

ikke er til hinder for at oppdraget kan ivaretas på en god måte. Av bestemmelsen framgår det likevel at en oppdragstaker som utfører annet arbeid som tilsvarer 20 prosent eller mer av en heltidsstilling, mister retten til medlemskap, jf. § 3 andre ledd andre punktum.

Departementet mener at rett til medlemskap i pensjonsordningen bør gjelde også for dem med godtgjørelse som utgjør under 20 prosent av godtgjørelsen for et heltidsoppdrag. Det foreslås derfor at bestemmelsen i § 1 andre ledd blir opphevet. Departementet mener videre at oppdragstaker og oppdragsgiver bør stå fritt i å gjøre unntak etter § 3 andre ledd første punktum uten at det skal medføre at en oppdragstaker som utfører annet arbeid skal miste retten til medlemskap i pensjonsordningen. Det foreslås derfor at bestemmelsen i § 3 andre ledd andre punktum blir opphevet.

6.3.10 Operapensjonsloven

I høringsnotatet ble det ikke foreslått endringer i lov om pensjonsordning for ballettdansere, sangsolister og korsangere ved Den Norske Opera & Ballett (operapensjonsloven). Årsaken er at problemstillingen er mer kompleks for denne gruppen.

På den ene siden kan opptjening i operapensjonsloven være gunstigere enn i innskuddsordningen til Den Norske Opera & Ballett ved at operapensjonsordningen gir rett til pensjon fra en lavere aldersgrense. Mange ansatte med relativt kort yrkeskarriere vil kunne komme gunstig ut av bruttoordningen, særlig siden denne yrkesgruppen har et kortere krav til full opptjeningstid enn øvrige medlemmer av *SPK*.

På den andre siden er operapensjonsloven videreført som en bruttoordning. Opptjening i en bruttoordning basert på lave stillingsandeler vil i mange tilfeller gi et høyt samordningsfradrag relativt til bruttopensjonen, og derfor en lav pensjonsmessig uttelling. Videre er det et krav om minst tre års samlet opptjening for å få pensjon fra en oppsatt rettighet i bruttopensjonsordningen. Tre årskravet innebærer at de som er ansatt som ballettdansere, sangsolister og korsangere i mindre enn tre år ikke vil få utbetalt pensjon fra bruttoordningen – heller ikke dersom minstegrensen for innmelding fjernes.

Samtidig er det slik at alle som ikke tilfredsstiller kravene for å bli medlem av operapensjonsordningen tjener opp pensjon i innskuddspensjonsordningen som gjelder for øvrige ansatte i Den Norske Opera & Ballett. Det betyr at denne

gruppen, også uten regelendringer, får pensjon fra første krone og første dag.

At enkelte med lave stillingsandeler, og som arbeider i ansettelsesforhold under tre år, vil få for kort tjenestetid til å få en pensjonsrettighet om de meldes inn i Operapensjonsordningen istedenfor i innskuddsordningen, anses som uheldig. Etter departementets vurdering forsterkes dette ved at en opphevelse av minstegrensen i operapensjonsloven innebærer at enkelte av personene med ansettelsesforhold under tre år vil kunne være tjent med opptjening i innskuddsordningen. *Den Norske Opera & Ballett (DNO&B)*, *Spekter*, *Creo* og *LO* gir alle støtte til at det ikke gjøres endringer i operapensjonsloven i sine høringsuttalelser. Videre har ingen av høringsinstansene ytret ønske om opphevelse av minstegrensen i operapensjonsloven. Som følge av problemstillingens kompleksitet, samt høringsinstansenes syn, opprettholder departementet vurderingen fra høringsnotatet og foreslår at det ikke gjøres endringer i operapensjonsloven.

6.3.11 Om forholdet til AFP

Forslaget vil i liten grad påvirke retten til AFP. I det statlige tariffområdet er det slik at arbeidstakere som ikke er medlemmer av Statens pensjonskasse, som følge av lav stillingsandel eller som ikke har 10 års medlemskap i offentlig tjenestepensjonsordning etter fylte 50 år, likevel kan få rett på avtalefestet pensjon. Det samme gjelder for sykepleiere. Forslaget vil derfor i liten grad påvirke omfanget av dem som har rett til AFP.

6.4 Departementets forslag

For å gi gode insentiver til arbeid, både for å få flere i arbeid og forlengede yrkeskarrierer, bør pensjonssystemet, både i folketrygden og i tjenestepensjonsordningene, innrettes slik at alt arbeid lønner seg og at alt inntektsgivende arbeid er pensjonsgivende selv om arbeidets omfang er forholdsvis lite. Dersom minstegrensen fjernes, vil alle ansatte med stillingsandel under 20 prosent av full stilling få pensjonsopptjening for arbeidet som utføres. Et medlemskap vil i tillegg innebære at arbeidstakeren er omfattet av reglene om uføring og etterlattepensjon. En fjerning av minstegrensen i de lovfestede offentlige tjenestepensjonsordningene vil gi en økonomisk fordel til ansatte med stilling under 20 prosent av full stilling, og vil dermed bidra til å forbedre arbeids-

insentivene for ansatte i små stillinger, noe som særlig vil gjelde for dem som er omfattet av påslagsordningen. En opphevelse av minstegrensen vil være konsistent med utviklingen i pensjonssystemet, med økt vekt på betydningen av opptjening gjennom livsløpet.

En fjerning av minstegrensen på 20 prosent av full stilling vil være i samsvar med gjeldende regelverk i private tjenestepensjonsordninger (lov om obligatorisk tjenestepensjonsordning, innskuddspensjonsloven, foretakspensjonsloven og tjenestepensjonsloven) og i kommunal sektor.

Departementet foreslår at dagens minstegrense på 20 prosent av full stilling i de lovfestede offentlige tjenestepensjonsordningene oppheves. Dette gjelder rett til medlemskap i Statens pensjonskasse, Pensjonsordning for apotekvirksomhet og Pensjonsordning for sykepleiere. Oppheving av minstegrensen i de lovfestede offentlige tjenestepensjonsordningene innebærer at det blir gitt rett til medlemskap for stillingsandeler under 20 prosent av full stilling. Inn under retten til medlemskap i Statens pensjonskasse faller også oppdragstaker i statlig beredskapshjem eller spesialisert fosterhjem.

Departementets forslag om å fjerne dagens minstegrense på 20 prosent av full stilling i de lovfestede offentlige tjenestepensjonsordningene medfører en harmonisering med regelverket i privat og kommunal tjenestepensjon og vil innebære at man får like medlemskapskriterier når det gjelder krav til stillingsandel for innmelding på tvers av sektorer. I kommunale tjenestepensjonsordninger meldes alle fast ansatte arbeidstakere inn i pensjonsordningen fra den dagen de begynner i stillingen. Timelønne, midlertidig ansatte, og arbeid utover fast ansettelse etterinnmeldes i ordningen på grunnlag av gjennomsnittlig stillingsprosent. Opptjente rettigheter beregnes for innrapportert lønn i heltidsstilling korrigert for den aktuelle stillingsprosenten. Flere av høringsinstansene som støtter forslaget framhever at en felles grense bidrar til likebehandling og forenkling.

En opphevelse av minstegrensen på 20 prosent av full stilling vil få betydning for pensjonsutbetalingen til dem som i kortere eller lengre perioder er registrert med medlemskap i de lovfestede offentlige tjenestepensjonsordningene i lavere stillingsandel enn 20 prosent av full stilling. Fjerning av minstegrensen for rett til medlemskap i de lovfestede offentlige tjenestepensjonsordningene vil dermed komme alle med små stillinger til gode – en gruppe som særlig består av unge, studenter og kvinner.

Departementet foreslår at minstegrensen for rett til medlemskap oppheves i de tre pensjonsordningene Statens pensjonskasse, pensjonsordningen for apotekvirksomhet mv. og pensjonsordningen for sykepleiere. Det vises til forslag om endringer i lov om Statens pensjonskasse § 5 første og andre ledd og § 46 andre ledd, i lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. § 1

første og andre ledd og i lov om pensjonsordning for sykepleiere § 3 første ledd og i § 11 tredje ledd.

Videre foreslår departementet at minstegrensen for rett til medlemskap i lov 12. februar 2010 nr. 4 om pensjonsordning for oppdragstaker i statlig beredskapshjem eller spesialisert fosterhjem oppheves. Det vises til lovforslaget, i lovens § 1 andre ledd og § 3 andre ledd.

7 Økonomiske og administrative konsekvenser. Likestillingsmessige konsekvenser. Ikrafttredelse

7.1 Innledning

Dette kapitlet belyser økonomiske konsekvenser, inkludert konsekvenser for den enkelte, og administrative konsekvenser som følge av at minstegrensen for rett til medlemskap i Statens pensjonskasse fjernes. Konsekvensene er vurdert opp mot gjeldende rett. Kapitlet belyser også likestillingsmessige konsekvenser samt ikrafttredelse.

7.2 Økonomiske konsekvenser

Lovendringen vil få virkning framover i tid for de som fra og med ikraftsettelsestidspunktet har eller får en stillingsbrøk under 20 prosent. Statens pensjonskasse (SPK) har utarbeidet et anslag for økonomiske kostnader som følge av at minstegrensen på 20 prosent for rett til medlemskap i SPK og Pensjonsordning for apotekvirksomhet (POA) fjernes.

Å fjerne minstegrensen på 20 prosent for rett til medlemskap vil øke utgiftene til utbetaling av alderspensjon gjennom økt opptjening av tjenestepensjon. SPK har beregnet merutbetalinger til påslagspensjon gitt at minstegrensen fjernes.¹ Ifølge SPK er det svært få personer med stillingsbrøk under minstegrensen som tilhører årskull eldre enn 1963-kullet, og i 2020 utgjorde dette nær 1 000 personer. Som en forenkling er det lagt til grunn at årskull født før 1963 får påslagspensjon istedenfor bruttopensjon. I beregningene er det forutsatt at all pensjonsopptjening skjer på grunnlag av inntekt under 7,1 G, da det nesten ikke er noen med stilling under 20 prosent som har et pensjonsgrunnlag over dette. Videre har SPK lagt til grunn at grunnbeløpet er 106 399 kroner (Grunnbeløp fra 1. mai 2021) og at avkastningen tilsvarer reguleringen av folketrygdens grunnbe-

løp. Det er forutsatt at opptjeningen under dagens minstegrense vil fordele seg på samme måte som i 2020 for alle år i hele perioden.

I de første årene etter innføringen er kostnaden svært lav og beregnet til bare 15 500 kroner i 2025, hvorav 15 000 kroner for SPK og 500 kroner for POA. Merutbetalingen til alderspensjon, som følge av at minstegrensen fjernes, vil øke gradvis over tid fram til 2090 når regelverket er fullt ut innfasert. I 2090 forventer SPK at nivået på merutbetalingen for påslagspensjon vil utgjøre 12,8 millioner kroner i årlig utbetaling i SPK-ordningen, jf. figur 7.1. For POA-ordningen er merutbetalingen i 2090 anslått til 1,4 millioner kroner, jf. figur 7.2.

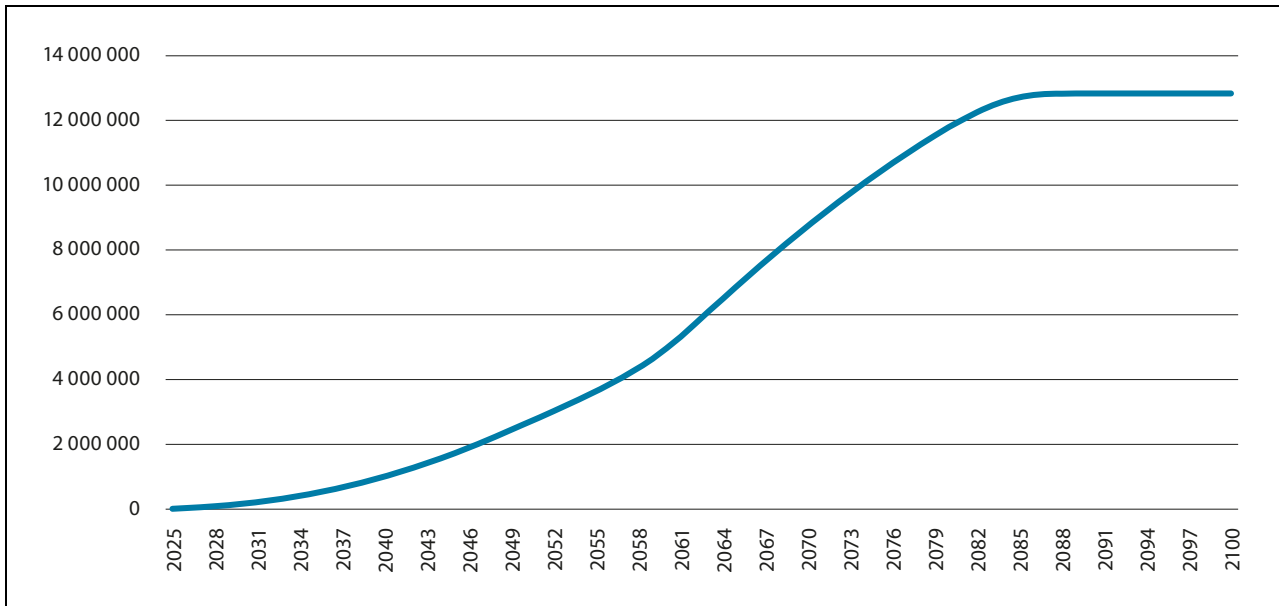
I tillegg til økte utbetalinger av ordinær alderspensjon, vil det bli økte utbetalinger knyttet til at noen mottar særalderspensjon etter særaldersgrense, og til uføre- og etterlatteytelser. Disse kostnadene er ikke tallfestet, men de økonomiske konsekvensene antas å bli relativt små. Forslagene vil også gi merutbetalinger til betinget tjenestepensjon, som ytes til dem som ikke kvalifiserer for AFP. Omfanget er imidlertid usikkert. SPK har beregnet en øvre grense på om lag 7 millioner kroner i 2090, forutsatt at alle som omfattes av regelendringen får betinget tjenestepensjon. Trolig vil en betydelig andel kvalifisere for AFP, og merutbetalingen vil med all sannsynlighet bli betydelig lavere.

Selv om virkningen på pensjonsutbetalingene vil fases inn over tid, vil det å fjerne minstegrensen gi økte premieinntekter allerede fra iverksettelsestidspunktet. Premieøkningen for SPK er beregnet til 11,3 millioner kroner per år, noe som tilsvarer 0,05 prosent av samlet årlig premie i 2022. For POA er økningen beregnet til nær en million kroner, noe som tilsvarer 0,2 prosent av årlig premie. At økningen målt som andel av samlet årlig premie er høyere i POA enn i SPK, skyldes at det er en betydelig større andel med en stillingsandel under 20 prosent av full stilling i POA.

Den årlige premieøkningen knyttet til fjerning av minstegrensen i pensjonsordningen for sykepleiere i KLP er ikke anslått da KLP ikke har opp-

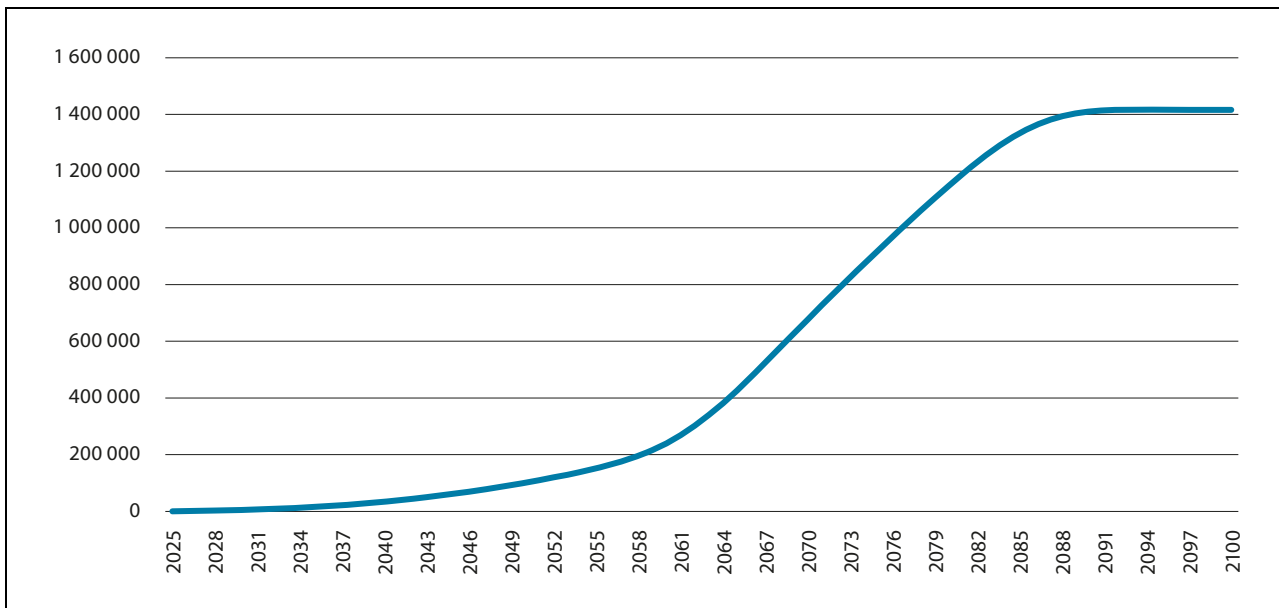
¹ Som en beregningsteknisk forutsetning har SPK beregnet merutgiftene gitt at minstegrensen oppheves fra 2022. Antagelsen om at minstegrensen oppheves i 2022 er en ren beregningsteknisk forutsetning, da det i proposisjonen ikke foreslås at lovendringen skal få tilbakevirkende kraft.

Figur 7.1 Beregnet merutbetaling av alderspensjon for SPK. 2021-kroner

Kilde: Statens Pensjonskasse

Figur 7.2 Beregnet merutbetaling av alderspensjon for POA. 2021-kroner

Kilde: Statens Pensjonskasse

lysninger om antall ansatte med stillingsbrøk under 20 prosent. Forutsatt at premien i ordningen øker prosentvis like mye som for SPK, så vil økningen tilsvare 5–6 millioner kroner i økt årlig premie. Dette kostnadsanslaget er beheftet med stor usikkerhet. Økningen i premieinntektene kan også bli høyere dersom en større andel syke-

pleiere arbeider i stillinger under 20 prosent enn det som er tilfellet for dem som vil bli tatt opp som medlemmer av SPK-ordningen.

Utgiftsøkningen knyttet til oppdragstaker i statlig beredskapshjem eller spesialisert fosterhjem forventes å være lav; i 2017 var det seks tilfeller med oppdrag under minstegrensen.

7.3 Konsekvenser for den enkelte

Lovendringen vil få virkning for den enkelte som framover har en stilling under 20 prosent av full stilling.

Alle ansatte med stillingsandel under 20 prosent av full stilling vil som følge av regelendringen få pensjonsopptjening for arbeidet som utføres. I tillegg til den økonomiske verdien av alderspensjonen, vil et medlemskap innebære en økonomisk fordel for arbeidstakere under minstegrensen når det gjelder tilgang til uføre- og etterlattepensjon.

Ifølge SPK, var gjennomsnittlig årsinntekt for statsansatte med stillingsgrense under 20 prosent av full stilling ca. 13 000 kroner i 2020. Dersom vi ser bort fra at noen veldig få kan få tilleggssats for lønn over 7,1 G, så gir dette en årlig opptjent pensjonsbeholdning til påslagspensjon på 5,7 prosent multiplisert med årsinntekten. Årlig opptjening for en person født i 1963 med stillingsandel under 20 prosent utgjør da i gjennomsnitt rundt 750 kroner i økt pensjonsbeholdning. Ved uttaksalder 62 og 75 år vil opptjeningen for ett år gi henholdsvis 35 og 75 kroner i årlig utbetalt tjenestepensjon. Ved lengre opptjeningstid i en stillingsandel under 20 prosent enn ett år, vil den årlige utbetalte tjenestepensjonen bli høyere. En opphevelse av minstegrensen vil for enkelte som er født før 1963 også kunne gi lavere tjenestepensjon gjennom samordningsreglene, se nærmere omtale i punkt 6.3.5.

Det vil, om minstegrensen for medlemskap fjernes, være viktig å informere godt om forventet utbetalt pensjon til medlemmer med lav stillingsgrad og inntekt. God informasjon vil kunne bidra til at den enkelte får en realistisk forventning til hva pensjonsopptjeningen på grunnlag av små inntekter vil gi i utbetalt pensjon. Den enkelte med stillingsandel under 20 prosent av full stilling vil måtte betale pensjonsinnskudd av pensjonsgrunnlaget i henhold til fastsatt fordeling av den årlige premien mellom arbeidsgiver og arbeidstaker. I Statens pensjonskasse og Pensjonsordning for sykepleiere er innskuddet for arbeidstaker 2 prosent av pensjonsgrunnlaget.

Selv om den økonomiske verdien for de fleste vil være liten, innebærer forslaget at også statsansatte i små stillingsbrøker kan tjene opp pensjon. Dette støtter opp under målet om at det norske pensjonssystemet skal legge til rette for at arbeid skal lønne seg, og at det – så langt det er praktisk mulig – tjenes opp pensjon på alt inntektsgivende arbeid uavhengig av arbeidets omfang. Utover opptjening av alderspensjon, vil også medlemmet være dekket av ytelser ved uførhet og ytelser til etterlatte. I tillegg vil medlemmer

av lov om Statens pensjonskasse være omfattet av boliglånsordningen i Statens pensjonskasse.

7.4 Administrative konsekvenser

I forbindelse med utarbeidelse av høringsnotatet, anslo SPK at systemkostnadene knyttet til en eventuell fjerning av minstegrensen ville utgjøre omtrent 1 million kroner. I sin høringsuttalelse oppgir SPK at de nå anslår at kostnadene til systemutvikling vil bli rundt 3,3 millioner kroner. De begrunner økningen med at fjerningen av minstegrensen vil være mer krevende å få på plass systemteknisk enn det de først antok. I tillegg kommer administrative kostnader knyttet til endring i rutiner, opplæring av ansatte samt informasjonsmateriell til arbeidsgivere og medlemmer.

SPK antar at fjerning av minstegrensen på 20 prosent vil medføre en liten økning i årlige saksbehandlingskostnader som følge av at antallet medlemmer med rett til en ytelse øker. Samtidig vil pensjonskassen ikke lengre måtte vurdere om flere stillinger i kombinasjon oppfyller dagens minstegrense på 20 prosent, noe som vil gi en administrativ besparelse.

7.5 Likestillingsmessige konsekvenser

Det er flere kvinner enn menn med stillinger under minstegrensen. I 2020 var andel kvinner med en stilling under minstegrensen 56 prosent i SPK, mens andelen i POA var 84 prosent. Også innenfor sykepleieryrket er det flest kvinner. Innenfor Spekter-området var andelen kvinner med en stillingsandel under minstegrensen 86 prosent, mens tilsvarende andel innenfor KS-området var 92 prosent.

En høy andel av de med stilling under minstegrensen er unge. I 2020 var 60 prosent av personene med en stilling under minstegrensen i SPK mellom 18 og 29 år, mens tilsvarende andel i POA var 71 prosent. For sykepleieryrket er ikke andelen unge like høy; 15 prosent av personene med en stilling under minstegrensen innenfor Spekter-området var under 30 år, og tilsvarende andel innenfor KS-området var 18 prosent.

7.6 Ikrafttredelse

Det foreslås at lovendringen trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Departementet legger til grunn at forslagene kan tre i kraft fra 1. januar 2024.

8 Merknader til de enkelte bestemmelsene

Lov om Statens pensjonskasse

Til § 5

§ 5 første ledd endres slik at minstegrensen på minst 20 prosent stilling for rett til medlemskap oppheves. I bestemmelsen fastslås det at arbeidstakere ansatt i statens tjeneste er medlemmer av Statens pensjonskasse. Som følge av endringen i § 5 første ledd, er det ikke lenger behov for § 5 andre ledd andre punktum som gjelder arbeidstakere utenom statstjenesten som departementet har bestemt skal være medlemmer av Statens pensjonskasse. Gjennom å oppheve henvisningen til første ledd, oppheves minstegrensen for rett til medlemskap også for denne gruppen ansatte.

Det vises til punkt 6.3 og 6.4.

Til § 46

Som følge av endringen i § 5 første ledd, er det også behov for å tilpasse § 46 andre ledd. Det er ikke lenger aktuelt å avtale særskilte regler om minstelønn eller arbeidstid med en annen pensjonsordning.

Det vises til punkt 6.4.

Lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv.

Til § 1

Etter lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. § 1 første ledd omfatter pensjonsordningen med de unntak som følger av loven a) apotekere og b) arbeidstakere tilsatt ved apotek med en arbeidstid som utgjør 20 prosent eller mer av full stilling.

§ 1 første ledd endres slik at det framgår at pensjonsordningen omfatter apotekere og arbeidstakere tilsatt ved apotek. Med dette oppheves minstegrensen for rett til medlemskap.

Den særskilte bestemmelsen om medlemskap på bakgrunn av flere stillinger i § 1 andre ledd er ikke lenger nødvendig og foreslås opphevet. Nåværende tredje og fjerde ledd blir nye andre og tredje ledd.

Det vises til punkt 6.4.

Lov om pensjonsordning for sykepleiere

Til § 3

Etter § 3 første ledd framgår i dag regler for hvem som er unntatt fra medlemskap. Det gjelder etter bokstav a sykepleiere som har en arbeidstid på mindre enn 20 prosent av full stilling, likevel slik at unntaket ikke gjelder når sykepleieren har flere stillinger omfattet av pensjonsordningen, og stillingene til sammen utgjør 20 prosent eller mer av full stilling, og etter bokstav b sykepleiere som gjør tjeneste på pensjonistvilkår. Bokstav b gir departementet anledning til å gi forskrift med utfyllende bestemmelser om tjeneste på pensjonistvilkår.

§ 3 første ledd endres slik at minstegrensen på minst 20 prosent av full stilling oppheves. Etter endringen framgår det av bestemmelsen at unntatt fra medlemskap er sykepleier som gjør tjeneste på pensjonistvilkår og at departementet kan gi forskrift med utfyllende bestemmelser om slik tjeneste.

Det vises til punkt 6.3.4 og 6.4.

Til § 11

Henvisningen til § 3 første ledd bokstav b i § 11 tredje ledd første punktum er ikke lenger riktig. Når det fastslås at løpende alderspensjon reduseres eller faller bort dersom pensjonisten på ny tar innskuddspliktig stilling, er det ikke riktig å vise til bestemmelsen som gjør unntak fra medlemskap for dem som mottar pensjonistlønn.

Det vises til punkt 6.4.

Lov om pensjonsordning for oppdragstaker i statlig beredskapshjem eller spesialisert fosterhjem

Til § 1

Etter § 1 andre ledd gjelder loven for oppdragstaker som mottar godtgjørelse som utgjør 20 prosent eller mer av godtgjørelse for et heltidsoppdrag. Departementet foreslår at bestemmelsen oppheves slik at det ikke lenger gjelder noen minstegrense for rett til medlemskap. Det fram-

går av første ledd at loven gjelder for oppdragstaker i beredskapshjem eller spesialisert fosterhjem som har inngått oppdragskontrakt med staten som oppdragsgiver.

Det vises til punkt 6.4.

Til § 3

Etter § 3 første ledd må oppdragstakeren i kontrakt forplikte seg til ikke å utføre annet arbeid i oppdragsperioden. Etter § 3 andre ledd første punktum kan annet arbeid likevel avtales skriftlig med oppdragsgiveren dersom det ikke er til hinder for at oppdraget kan ivaretas på en god måte. Etter andre ledd andre punktum mister uansett oppdragstaker som utfører annet arbeid som tilsvarende 20 prosent eller mer av en heltidsstilling

retten til medlemskap. Departementet foreslår at § 3 andre ledd andre punktum oppheves slik at avtalepartene kan avtale at oppdragstaker kan utføre annet arbeid i perioden samtidig som vedkommende er medlem av pensjonsordningen.

Det vises til punkt 6.3.9.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et fremlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (opphevelse av minstegrensen for rett til medlemskap).

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (opphevelse av minstegrensen for rett til medlemskap) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (opphevelse av minstegrensen for rett til medlemskap)

I

I lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse gjøres følgende endringer:

§ 5 første ledd skal lyde:

Arbeidstakere *ansatt* i statens *teneste* er medlemmer av *Pensjonskassen*.

§ 5 andre ledd andre punktum oppheves.

§ 46 andre ledd skal lyde:

Når en arbeidstaker samtidig har arbeid som omfattes av annen pensjonsordning som Pensjonskassen har sluttet overenskomst med etter første ledd, kan partene også slutte overenskomst *om fastsetting* av pensjonsgrunnlag, beregning og utbetaling av pensjon.

II

I lov 26. juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd skal lyde:

Pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. *omfatter*, med de unntakene som følger av denne *loven*, *apotekere* og *arbeidstakere* tilsatt ved *apotek*.

§ 1 andre ledd oppheves.

Nåværende § 1 tredje og fjerde ledd blir andre og tredje ledd.

III

I lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere gjøres følgende endringer:

§ 3 første ledd skal lyde:

Unntatt fra medlemskap *er sykepleiere* som gjør tjeneste på pensjonistvilkår. Departementet kan gi forskrift med utfyllende bestemmelser om tjeneste på pensjonistvilkår.

§ 11 tredje ledd skal lyde:

Løpende alderspensjon reduseres eller faller bort dersom pensjonisten på ny tar innskudds- pliktig *stilling*.

IV

I lov 12. februar 2010 nr. 4 om pensjonsordning for oppdragstaker i statlig beredskapshjem eller spesialisert fosterhjem gjøres følgende endringer:

§ 1 andre ledd oppheves.

§ 3 andre ledd andre punktum oppheves.

V

Loven trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer.

